

УДК 76.178.38: 087.5

Світлична Олена Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри дизайну
Інституту мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка

Цебрик Антоніна Васильовна,
магістр, спеціальність «Дизайн»,
Інститут мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка

ТИПОВІ ОЗНАКИ ПЛАСТИЧНОЇ МОВИ М'ЯКОЇ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

Мета роботи – розглянути проблеми розвитку і становлення дитячої книжки нетрадиційних та оригінальних форм з ігровими функціями. Сучасна дитяча книга розвивається і збагачується новими формами художнього втілення, з'являються об'єкти, що межують з книгою: книжки-трансформери, книжки-кубопазли, нове покоління книжок-іграшок з різноманітними предметно-іграшковими додатками. Крім того останнім часом стали з'являтися книжки з м'якими ілюстраціями, які декларують нові явища у книжковому мистецтві, зокрема проникнення інноваційних мистецьких форм і технологій у традиційне мистецтво. **Методологія.** Застосування компаративного та мистецтвознавчого методів дозволило розкрити основні класифікаційні ознаки пластичної мови м'якої дитячої книги. **Наукова новизна.** Зазначено, що без уваги дослідників залишився такий потужний фактор з накопичення культурно-естетичного та інтелектуального потенціалів маленької дитини, як художня мова ігровий книги та її специфіка. Тому в статті сконцентровано увагу головним чином на особливостях ілюстрацій, художньому оформленні дитячої м'якої книги та її своєрідній цілісній художньо-образній архітектоніці. Акцентовано увагу на тому, що технологічні особливості виготовлення м'якої книги безпосередньо впливають на її образно-пластичну мову. Розкрито, що в основі технології виготовлення м'якої книги лежать кілька технік, знайомих сучасному світові з давніх часів зі сфери народного декоративно-прикладного мистецтва (клаптикове шиття, вишивка, виготовлення ляльок-мотанок з клаптиків тканини і т.д.). **Висновки.** Розглядаючи сталі уявлення про класичну книжкову архітектоніку та демонструючи здатність до поліфункціональності, ігрові дитячі книжки відкривають широкі можливості для їхнього використання в соціально-культурній і навчально-освітній сферах.

Ключові слова: книжкове мистецтво, м'яка книга, декоративно-ужиткове мистецтво, образно-пластична мова книги, архітектоніка, поліфункціональність.

Светличная Елена Николаевна, кандидат искусствоведения, доцент, доцент кафедры дизайна Института искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко;

Цебрик Антонина Васильевна, магистр, специальность «Дизайн», Институт искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко

Типовые признаки пластического языка мягкой детской книги

Цель работы – рассмотреть проблему развития и становления детской книги нетрадиционных и оригинальных форм с игровыми функциями. Современная детская книга развивается и обогащается новыми формами художественного воплощения, появляются

объекты, граничащие с книгой: книжки-трансформеры, книжки-кубопазлы, новое поколение книг-игрушек с различными приложениями в виде предметов-игрушек. Кроме того в последнее время стали появляться книги с мягкими иллюстрациями, которые декларируют новые явления в книжном искусстве, в частности проникновения инновационных художественных форм и технологий в традиционное искусство. **Методология.** Применение компаративного и искусствоведческого методов позволило раскрыть основные классификационные признаки пластического языка мягкой детской книги. **Научная новизна.** Отмечено, что без внимания исследователей остался такой мощный фактор по накоплению культурно-эстетического и интеллектуального потенциалов маленького ребенка, как художественный язык игровой книги и его специфика. Поэтому в статье сконцентрировано внимание главным образом на особенностях иллюстраций, художественном оформлении детской мягкой книги и её своеобразной целостной художественно-образной архитектонике. Акцентируется внимание на том, что технологические особенности изготовления мягкой книги непосредственно влияют на её образно-пластический язык. Раскрыто, что в основе технологии изготовления мягкой книги лежат несколько техник, знакомых современному миру с давних времен из сферы народного декоративно-прикладного искусства (лоскутное шитье, вышивка, изготовление кукол-мотанок из лоскутков ткани и т.д.). **Выводы.** Рассматривая устоявшиеся представления о классической книжной архитектонике и демонстрируя способность к полифункциональности, игровые детские книги открывают широкие возможности для их использования в социально-культурной и учебно-образовательной сферах.

Ключевые слова: книжное искусство, мягкая книга, декоративно-прикладное искусство, образно-пластический язык книги, архитектоника, полифункциональность.

Svitlichna Olena, PhD in Arts, associate professor of the Design chair of the Institute of Arts, Borys Grinchenko Kyiv University;

Tsebyrk Antonina, master, specialization «Design» the Institute of Arts, Borys Grinchenko Kyiv University

Typical features of the plastic language of a soft child's books

Purpose of Article. The problem of children's books and the establishment of alternative and original forms of the game functions are analysed. The modern child's book develops and enriches with new artistic forms. The objects, connected with books appear. They are books-transformers, books cube puzzles and books-toys with various applications such as toys. There are books with soft illustrations that declare new phenomenon in book art, including penetration of innovative artistic forms and techniques of traditional art. **Methodology.** The using of art criticism and comparative methods has allowed revealing the main classification criteria of the plastic language of the soft child's books. **Scientific Novelty.** It is noted that the artistic language of the game book and its special features are out of the researches whereas it is a great factor of the accumulation of cultural, aesthetic and intellectual potential of small children. Therefore, the author focuses on the educational opportunities of book illustrations, artwork of child's books and their architectonics as an integral, artistic and imaginative design. The great attention should be paid to the technological features of the making soft books that directly affect its figurative and plastic language. The technology of soft books are several techniques, which are familiar from ancient times and based on using such crafts as patchwork sewing, embroidery, making dolls from scraps of cloth, etc. **Conclusions.** Considering the presumption of classical architectonics of a book and showing the ability to multi-functionality, the game child's books give opportunities to use them in the socio-cultural and scientific-educational spheres.

Keywords: book art, soft book, decorative and applied art, image and plastic book language, figurative and plastic language of a book, architectonics, multi-functionality.

Актуальність теми дослідження. Формування та розвиток візуальних пост-модерністичних напрямків мистецтва в Україні безпосередньо впливає, зокрема, і на мистецтво дитячої книги. Однак інтерес вітчизняних науковців до дитячої літе-

ратури сьогодні окреслюється тільки її традиційними видами. Дитячі книжки нетрадиційних та оригінальних форм з ігровими функціями залишаються маловивченими. Поза увагою залишився й такий потужний чинник з накопичення культурно-естетичного та інтелектуального потенціалів маленької дитини, як специфіка художньої мови ігрової книги. Не стала предметом дослідження й історія становлення вітчизняної ігрової дитячої книжки. Наявні лише окремі розрізнені вітчизняні публікації, що стосуються типових ознак пластичної мови м'якої дитячої книги. Вищезазначеними обставинами й зумовлено вибір теми дослідження.

Мета дослідження – виявити основні історико-культурні джерела та класифікувати типові ознаки пластичної мови м'якої дитячої книги з тканини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сумлінне творення ігрових дитячих книжок можливе лише за умови глибокого осмислення цього соціокультурного феномена, наукових розробок, що зможуть вирішити коло питань, пов'язаних із поліфункціональною природою нового виду дитячої книги. Ще у 70-х роках минулого століття, коли існували лише паперові версії книжок, видатний український фахівець книги професор Б. Валуєнко наголошував на актуальності дослідження книжок-іграшок. Побіжні згадування ігрової книги містяться в окремих публікаціях молодих науковців О. Литвиненко, О. Петренко, присвячених аналізу національного дитячого книговидання. У працях провідного вітчизняного фахівця в галузі соціальних комунікацій Е. Огар українська дитяча книга, зокрема, й книжка-іграшка, розглядається насамперед як літературно-видавничий феномен. Л. Лисицький покладав велику надію на дітей-читачів, створюючи для них власні книжки незвичайної форми. Серед досить великої кількості наукових праць, присвячених дитячій книзі, її художньому оформленню та виховним можливостям ілюстрації, відсутні роботи, в яких досліджуються чинники, що впливають на архітектуру м'якої дитячої книжки, трансформуючи її у мистецьку інформаційно-ігрову книжкову модель.

Виклад основного матеріалу. Поряд із класичним книжковим мистецтвом розвивається й водночас збагачується новими формами художнього втілення і дитяча книга. У вітчизняному книговиробництві першого десятиріччя ХХІ століття почала формуватись індустрія з випуску книжок ігрового характеру, об'єктів, що межують з книгою: книжки-трансформери, книжки-кубопазли, книжки-театри, книжки, з якими можна купатись, спати, або ж які можна гризти, слухати чи змінати. Нове покоління книжок-іграшок містять різноманітні предметно-іграшкові додатки. Такі книжки декларують нові тенденції та явища, зокрема проникнення інноваційних форм і технологій у традиційне книжкове мистецтво.

Руйнуючи сталі уявлення про класичну книжкову архітектуру та демонструючи здатність до поліфункціональності, ігрові дитячі книжки відкривають широкі можливості для їхнього використання в соціально-культурній і навчально-освітній сферах. Водночас новий вітчизняний книжково-ігровий асортимент, спокушаючи юного користувача та його батьків розмаїттям барв, форм, конструкцій і функцій, є ще не достатньо поширеним, тому і не вивченим. Проблема створення досконалої вітчизняної дитячої книги, надто для дітей дошкільного віку, сьогодні є досить актуальною. Адже книга істотно

впливає на формування цінностей, особистісних якостей, ставлення до національної культури та навколишнього середовища. Щодо талановитіше художнє виконання та якісніше оздоблення книги, то сильніший виховний та естетичний вплив книжки на дитину.

Підвищення комунікативних властивостей книжки досягається через «ущільнення» книжкової форми, функціональну насиченість книжкового простору інтерактивними ігровими технологіями – матеріально-конструктивними, предметно-іграшковими доповненнями та графічними дидактичними завданнями. Поєднуючи у матеріальній конструкції літературний, образотворчий, а нині – навіть предметно-іграшковий матеріал, книга набуває особливої зовнішньої форми, оригінальної конструкції, відповідного художнього оформлення та поліграфічного виконання, що допомагає дитині не лише читати і розглядати її, але й взаємодіяти з нею у межах книжкового простору: розкладати, грати, розфарбовувати, театралізувати, моделювати, «жити» та навіть з'їсти. Саме основна властивість – поліфункціональність книги, дає змогу вважати її матеріально-конструктивну основу «живою» архітектурою, що виконує свою утилітарну функцію – на кшталт «розумного дому», устаткованого найсучаснішими технологіями. Архітектоніка ігрової книжки як художньо-образна конструкція, дає змогу «аналізувати художній зміст її технічної, предметної форми та виразність просторової композиції» [4; 169]. Працюючи над зовнішнім виглядом ігрової дитячої книги, крім естетичних факторів, художники книги враховують й психолого-педагогічні рекомендації фахівців.

Художній образ м'якої книжки-іграшки, її художня мова та інформативність створюються за допомогою поєднання інформаційно-знакових форм різних пластичних мистецтв (образотворчого, дизайнерського, декоративно-ужиткового). Співіснування в архітектоніці сучасних м'яких книжок-іграшок даних інформаційно-знакових систем утворює гармонійну художню мову, зрозумілу дітям. Взаємозв'язок художньо-графічного та художньо-конструктивного, зорово-образного та предметно-функціонального, ілюзорного та матеріального в м'якій книжці-іграшці позитивно впливає на дитяче сприйняття. Різноманітні матеріально-конструктивні і технологічні рішення не відтворюють безпосередньо графічне письмо (фонетичне, малюнкове), а доповнюють текст як знакову систему засобами візуалізації окремих матеріальних предметів (різноманітні іграшки) або їхніх елементів (колеса, стерно, фактурні вставки, відкидні клапани). Разом з тим окремі складові книжки (текст, матеріальна конструкція, графічні зображення і колір, інтерактивні елементи і фактура), їхні пропорційні співвідношення впливають на формування певних типотворюючих ознак книжкового видання. Крім того саме інтерактивні елементи (конструктивні, предметно-іграшкові, графічно-дидактичні) надають книжкам ігрових властивостей, формують структуру книги, виявляють характер і зміст дитячих потреб і типові ознаки ігрового видання.

Специфіка сприйняття дитиною світу [5, 428; 7, 286], мистецтва [2, 62-76], книги як матеріального і дотикового об'єкта [1, 157], а з нею й ілюстрації [3, 210; 8, 146] криється в ігровій складовій дитячої психології. Науковцями було виявлено причинно-наслідковий зв'язок між психологією дитини та ігровою

книгою з її оригінальною архітектонікою. Ігровий початок є домінуючим у процесі комунікації дитини з книгою, а ігрові технології, закладені в структуру сучасних книжок для дітей, є наслідком ігрової складової дитячої психології і водночас спонукають до читання книги, до творчості, до розвитку мислення та кмітливості [1, 201]. Саме тому значна кількість книжок, крім барвистого оформлення, має оригінальні різноманітні конструктивні рішення, містить іграшкові, слухові, оптичні, тактильні доповнення і дидактичні завдання, що збагачують процес комунікації дитини з книжковим простором через ігрові дії. Класичний процес читання книги замінюється на «поведінковий контакт з ілюзорною квазіреальністю» [6, 125] книжкового простору та трансформацію читачем художнього образу книги.

Велика увага у створенні книг приділяється не тільки виховним можливостям ілюстрації, а й її художньому оформленню. Дитячі книги можуть бути виконані із різних матеріалів (тісто, тканини, пластик, папір тощо), що напряму і безпосередньо впливають на пластичну мову як книжкових ілюстрацій так і загальний візуально-образний ряд книги. Крім того у книгах можуть застосовуватися зображення різних фактур і текстур.

Надаючи книжкам-іграшкам виразних впізнаваних зовнішніх форм (книжка-тваринка, книжка-ялинка, книжка-квітка, книжка-дитинка) автори занурюють дитину в улюблений світ ігор з казковими героями. Завдяки грі діти будь-якого віку засвоюють певні моделі поведінки, назви, зовнішні риси предметів тощо, розширюючи знання про навколишній світ. Педагоги рекомендують заохочувати дітей до розглядання ілюстрацій із зображеннями тварин з метою ознайомлення їх із найбільш характерними рисами: пропорціями, рухами, манерою харчування.

Якнайкраще це втілено у книжках-іграшках з різноманітними доповненнями, на кшталт книжок з фактурними, зокрема і з висувними вставками, книжок зі звуковими модулями, книжок-панорамок та м'яких книжок-іграшок. Відмінним рішенням при виборі книг для маленьких дітей можуть стати саме м'які книги з тканини.

М'яка книжка з тканини, що розвиває дитину, має багато корисних властивостей. Насамперед така книга виявляється поліфункціональною, може мати незвичний і оригінальний зовнішній вигляд: вона компактна, легко змінює архітектоніку, складається і зберігається, її можна взяти з собою у подорож, на прогулянку або у гості, на ній можна гратися та спати, її можна випрати. У такій книжці можна розмістити найрізноманітнішу навчальну інформацію, зробити її інтерактивною, розмістивши різні елементи ігор (хрестики-нулики, пазли, «конструювати будівлі», «садити город» тощо), за необхідності можна замінити певні сторінки або навіть додати нові.

Багатофункціональність такого твору, як правило, розрахованого на тривале використання для розвитку уваги й дрібної моторики та водночас на дуже ненавмисно «жорстке» дитяче ставлення до предмету, виправдовує високу ціну на подібні речі на сучасному ринку. І, нарешті, м'яка книжка просто подобається дітям і дорослим, бо вона, як правило, дуже приємна на дотик.

Традиційне народне мистецтво використовувало різнокольорові та різнофактурні орнаментальні композиції з клаптів для виготовлення декоративних елементів інтер'єру (ковдр, простирадл, скатертин, рушників, фіранків, килимів та килимків тощо) та одягу (як повсякденного так і святкового). На відміну від орнаментально-декоративних елементів інтер'єру та одягу, що за своєю функцією мають тільки прикрашати, книжкові сторінки з тканини мають певний зміст, тому що це, як правило, сюжетні або узагальнені ілюстрації до певного літературного твору.

Склад, щільність та фактура використовуваного матеріалу завжди диктували композиційно-стилізаційні властивості творам з тканини. Певна монументальність сюжетно-орнаментальних зображень, узагальненість і сплощеність форм, відсутність дрібних деталей, гострих кутів стали характерними рисами для клаптикового шиття, а тому безпосередньо вплинули на пластичну мову м'якої книги.

Осучасненим видом клаптикового шиття можна вважати термоаплікації, що мають поширене застосування не тільки у м'якій книжці, а і в оздобленні сучасного навколишнього середовища. У виготовленні м'якої книги термоаплікації дають змогу використовувати дуже дрібні частинки тканини, які зшити було б просто неможливо. Крім того, аплікація може приховувати невеличкий секрет: елементи книги міститимуть в собі приховані подаруночки або завдання, які потрібно виконати, щоб ілюстрація набула закінченого вигляду. Подібні «скарбнички» розвивають дрібну моторику дитини, зацікавлюють та розвивають її пізнавальну діяльність.

Ще один із найдавніших традиційних народних видів декоративно-ужиткового мистецтва, розповсюджений по всьому світові, – виготовлення ляльок з тканини, що спочатку були суто обрядовими символами. З прадавніх часів цим лялькам приписували різні чарівні властивості: вони могли захистити людину від злих сил, прийняти на себе хвороби і нещастя, допомогти гарному врожаю тощо. Лялька-мотанка – один з найдавніших сакральних артефактів слов'ян, якому тисячі років.

Утім, пізніше ляльки стали розподілятися на декілька груп, а саме на оберегові (невербально-комунікативна функція), обрядові (магічна функція) та ігрові (розважальна функція). Незважаючи на такі різні функції, виготовлення традиційних ляльок відбувалося за схожими технологіями, із однакових матеріалів (клаптикове рукоділля), а, отже, за подібними композиційно-образними схемами. Ця подібність пластичної мови передусім стосується гранично навіть не обмежених, а зовсім скупих засобів виразності: повна відсутність обличчя або його умовна наявність у вигляді хреста; символічність кожного елементу одягу мотанки (спідниця уособлювала землю, сорочка – три часи: минуле, сьогодення і майбутнє, хустка або стрічка – зв'язок з небом). Такі прийоми надавали певної лаконічності і монументальності образу.

Від ігрових ляльок-мотанок походять ляльки-рукавички ярмаркових розважальних вистав. Така лялька у нерухомому вигляді сплющується і за формою максимально наближається до сучасних м'яких книжок, які часто-густо прик-

рашені об'ємними елементами. Кольорова насиченість текстильних ілюстрацій у таких книгах відповідає народним традиціям та уявленням про всесвіт, а тому відкриває дитині дивовижний казковий світ, сприяє пізнанню цього світу та збагаченню дитячої уяви.

Вишивка – вид традиційного народного мистецтва, багатий на декоративні властивості. На Україні вона має давнє походження. Орнаментальне або сюжетне зображення на тканині чи шкірі, виконане різними ручними або машинними швами, активно використовували для прикрашання як одягу так і предметів домашнього вжитку (наліжники, обруси, наволочки, рушники тощо).

Серед предметів домашнього вжитку рушникам на Україні завжди надавалось особливе місце і важливе образно-символічне значення. Тому їхня орнаменталія як правило наповнена підсиленням монументально-декоративним вирішенням символіки, змісту та образу. У всьому декоративно-прикладному мистецтві немає іншого такого предмета, який би концентрував у собі стільки різноманітних символічних значень.

Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією, своєрідним колоритом. Традиційно за мотивами орнаменти вишивок поділяються на три групи: геометричні (абстрактні), рослинні, зооморфні (тваринні). Друга та третя групи характеризуються використанням гранично умовних конфігурацій спрощених природних форм рослин (виноград, калина, хміль, дубове листя, барвінок, троянда тощо) та тварин (кінь, заєць, риба, жаба; з птахів – півень, сова, голуб, зозуля; з комах – метелик, павук, летючі жуки). Ці стилізовані зображення часто носили певну індивідуальну стилістику і відбивали своєрідність бачення автором узору чи композиції.

Вишивка у виготовленні м'яких книг може виглядати дуже ефектно, але разом з тим значно здорожуватиме кінцевий результат. Мабуть, саме цей фактор і пригальмовує використання повноцінних сюжетно-орнаментальних вишитих композицій у м'якій дитячій книзі. Вишивка використовується лише для оформлення окремих дрібних деталей та мереживних прозорих візерунків, що значно покращують естетичні властивості книги з тканини.

Сучасне оздоблення м'якої дитячої книжки може використовувати як повноцінні композиції так і невеличкі фрагменти, виконані у різних техніках традиційного народного рукоділля (плетення різноманітних за технікою мережив, в'язання на спицях та гачком, тиснення шкіри, витинанка з тканини, паперу або шкіри тощо).

Насиченість твору для дитини великою кількістю елементів, виконаних вручну, може спонукати до навчання народним ремеслам та рукоділлю і водночас викликати зацікавленість у більш глибокому вивченні українських народних традицій та промислів.

Наукова новизна роботи. В основі технології виготовлення м'якої книги лежать декілька технік, знайомих сучасному світу з давніх-давен зі сфери народного декоративно-ужиткового мистецтва. Так однією із найдавніших та найрозповсюдженіших технік у вжитковому мистецтві майже всіх народів світу є клаптикове шиття (або сучасною мовою «patchwork»). Саме клаптикове шиття

(нашивання тканини на тканину чи зшивання тканини з тканиною) лежить в основі виготовлення м'якої книги.

Висновки. Оскільки для дитини книга – це своєрідна модель сприйняття світу, що (за словами науковців з психології та педагогіки) формується через інтерпретацію її функціонального призначення, то актуальними виявляються спроби збільшити ефективність сприйняття книги маленькими читачами. Сучасна концепція ігрової м'якої книги передбачає (крім ігрової) інформаційну, навчально-пізнавальну, творчо-моделювальну функції. Утім, відсутність у нашій країні зацікавлених сторін у виготовленні м'якої дитячої книги створюють значні перешкоди у розповсюдженні цього продукту, незважаючи на певні переваги перед традиційною книгою. Саме тому типологічна різноманітність м'якої дитячої книги потребує переосмислення, класифікації фахових підходів до розробки концепцій і засобів проектування, оновлення технологій створення, що забезпечить конкурентоздатність даного виду продукції.

Встановлено, що серед досить широкого спектру наукових праць, присвячених дитячій книзі, її художньому оформленню та виховним можливостям ілюстрації, відсутні роботи, в яких досліджуються чинники, що впливають на архітектоніку м'якої дитячої книжки, трансформуючи її у мистецьку інформаційно-ігрову книжкову модель. Крім того не стала предметом дослідження й історія становлення вітчизняної ігрової дитячої книжки. Наявні лише окремі розрізнені вітчизняні публікації, що стосуються типових ознак пластичної мови м'якої дитячої книги.

З'ясовано, що технологічні особливості виготовлення м'якої книги безпосередньо впливають на її образно-пластичну мову. Візуально-пластична мова м'якої книги включає в себе багато засобів стилізації, які також потребують вивчення. Загальною тенденцією сучасного мистецтва м'якої дитячої книги є пошуки «нової» книжкової архітектоніки та художньої мови цього носія інформації. Архітектоніка ігрової м'якої книжки може набувати нових форм в тому числі і за баченням дитини.

Простежено зв'язок м'якої дитячої книжки із різними видами традиційного народного декоративно-ужиткового мистецтва та спадковість певних композиційних та образно-пластичних прийомів м'якої книги від народних ремесел.

У статті проаналізовано типові ознаки м'якої книжки з тканини. Розкрито візуально-пластичну мову м'якої книги, головними з яких є сплюснення, узагальнення, умовність форм, зміна пропорцій та розмірів (як цілого, так і деталей) без втрати впізнаваності об'єкта в цілому.

Інтенсивний розвиток науки та впровадження технологічних інновацій обґрунтували необхідність суттєвої ревізії структурних рівнів м'якої дитячої книги – змістового, образотворчого, архітектонічного. Потрібно і надалі продовжувати дослідження, які стосуються типових ознак пластичної мови м'якої дитячої книги. Сучасні умови проектування дитячих книг вимагають відповідної художньої грамотності та здатності створювати естетично-виразну форму з одного боку урахуванням глобалізаційних тенденцій але разом з тим не

втрачати ідентифікаційних національно-культурних традицій. Пошуки нових шляхів у дизайні дитячої м'якої книги України потребують розширення діапазону стилістичних особливостей, художніх засобів, прийомів формотворення та технік виконання в контексті українського менталітету як цілісної системи національних самоідентифікаційних ознак.

Література

1. Валуєнко Б. В. Архітектура книги / Б.В. Валуєнко. – К.: Мистецтво, 1976. – 212 с.
2. Выготский Л. С. Роль игры в психическом развитии ребенка. Л. С. Выготский // Вопросы психологии. – 1966. – № 6. – С. 62–76.
3. Ганкина Э. Детская книга вчера и сегодня (по материалам зарубежной печати) / Э. Ганкина. – М.: Сов. художник, 1988. – 310 с.
4. Герчук Ю. Я. Художественная структура книги: учеб. пособ. для студ.высших учебн. заведений / Ю. Я. Герчук. – М.: Книга, 1984. – 208 с.
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк; за ред. Л. Н. Проколієнко. – К.: Радянська шк., 1989. – 608 с.
6. Лексикон классики. Художественно-эстетическая культура XX века / Под ред. В. В. Бычкова. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 201 с.
7. Люблінська Г.О. Дитяча психологія / Г. О. Люблінська. – К.: Вища шк., 1974. – 356 с.
8. Фаворский В.А. Об искусстве, о книге, о гравюре / В. А. Фаворский. – М.: Книга, 1986. – 240 с.

References

1. Valuenko, B. V. (1976). Book`s architecture. Kyiv: Arts [in Ukrainian].
2. Vugotskuy, L. C. (1966). The role of the game in the mental development of the child. Questions of psychology, 6, 62–76 [in Russian].
3. Gankina, E. (1988). Children's book yesterday and today (for the foreign press materials). Moscow: Soviet Artist [in Russian].
4. Gerchuk, U. Y. (1984). Narrative structure of the book: Textbook. for students of higher educational institutions. Moscow: Book [in Russian].
5. Kostuk, G. S. (1989). The educational process of mental and personality development. L. N. Prokolyenko (Ed.). Kyiv: Soviet school [in Ukrainian].
6. Bychkova, V. V. (Eds.). (2003). Lexicon classics. Artistic and aesthetic culture of the XX century. Moscow: «Russian Political Encyclopedia» (ROSSPEN) [in Russian].
7. Lyublinska, G. O. (1974). Child psychology. Kyiv: Higher school [in Ukrainian].
8. Favorskiy, V. A. (1986). About art, about the book, about the engraving. Moscow: Book [in Russian].